MUSEUM SPELKLOK

Jaarverslag 2017

Inhoud

VOORWOORD 3
SUBSIDIËNTEN EN BEGUNSTIGERS 4
SAMENVATTING 4
1. BEZOEKERS 5
2. COLLECTIE 5
2.1 Collectieregistratie 5
2.2 Aanwinsten 6
2.3 Restauratie en onderzoek 7
2.4 Expert Meeting 7
3. PRESENTATIE EN EDUCATIE 8
3.1 Vaste presentatie 8
3.2 Tentoonstellingen 9
3.3 Educatie 11
3.4 Inclusief Museum 12
4. PUBLIEKSACTIVITEITEN 14
5. MARKETING & COMMUNICATIE 17
5.1 Tentoonstellingen en activiteiten 18
5.2 Bezoekersonderzoek 19
5.3 Communicatiemiddelen 20
6. COMMERCIËLE ACTIVITEITEN 21
6.1 Museumcafé 21
6.2 Museumwinkel 21
6.3 Verhuringen 21
7. SAMENWERKING 22
7.1 Samenwerkende Musea Utrecht 22
7.2 Utrechts Muziekoverleg 23
7.3 Utrecht Marketing 23
7.4 Cultuur & School 23
7.5 BankGiro Loterij 24
8. ORGANISATIE 24
9. PERSONEEL 25
10. GEBOUWEN 27
11. STICHTING VRIENDEN MUSEUM SPEELKLOK 28
12. VERSLAG VAN DE RAAD VAN TOEZICHT 31

VOORWOORD

Marian van Dijk, Directeur

Natuurlijk hebben we het moment gevierd dat we de 100.000ste bezoeker mochten ontvangen! Het was een mooie beloning voor alle inspanningen want wie dacht dat we het na de herinrichting van 2016 een jaartje rustig aan zouden doen, vergist zich: het was in 2017 drukker dan ooit. We maakten mooie tentoonstellingen en organiseerden heel veel extra activiteiten binnen en buiten het museum. We passeerden niet alleen de magische grens van 100.000 bezoekers, ook onze commerciële activiteiten vertoonden opnieuw een stijgende lijn waardoor we het jaar met een mooi positief resultaat konden afsluiten. Bovendien was er veel waardering voor onze maatschappelijke projecten, getuige de prijzen voor de Ouderenprojecten en voor Tastbare Muziek, het nieuwe project van Museum Speelklok voor blinden en slechtzienden. Dat alles was niet mogelijk geweest zonder de bijdragen van vele fondsen, particulieren, Vrienden en de Gemeente Utrecht en natuurlijk de tomeloze inzet van al onze medewerkers!

Nu we die magische grens over zijn, willen we de vaart erin houden. Dat moet ook wel als we de groei van de stad Utrecht en het toenemend aantal toeristen willen bijbenen. Het mooie van Museum Speelklok is dat uitersten samen worden gebracht. Deftige speelklokken uit de 18de eeuw staan onder hetzelfde dak als straatorgels en er klinkt muziek van alle tijden, waardoor we zeer toegankelijk zijn voor diverse groepen. Ook de groep jong volwassenen blijkt interesse te hebben in onze collectie. Dat bleek duidelijk toen de Marble Machine die eerder goed was voor ruim 45 miljoen 'likes' op social media, naar ons museum kwam. De maker van de machine liet zich inspireren door ons museum en toonde zich vervolgens een geweldige ambassadeur voor ons museum!

Museum Speelklok staat vol fantastische uitvindingen waar soms een flinke dosis 'omdenken' aan te pas is gekomen. Denk bijvoorbeeld aan de Violina, waarbij de strijkstok is vervangen door een ronddraaiende boog waar de viool zelf tegenaan wordt gedrukt. Dat deze historische meesterstukken nog steeds kunnen inspireren tot het doen van nieuwe uitvindingen bewijst de Marble Machine. Het verbinden van onze historische collectie met de nieuwste ontwikkelingen behoort tot de speerpunten van ons beleid. In 2018 zal deze missie gestalte krijgen in de vorm van een groot project rond het duizelingwekkende thema 'robots' en de vraag of musicerende robots ons kunnen ontroeren.

Museum Speelklok benadert het thema 'robots' passend bij haar karakter: vrolijk en nieuwsgierig. Op de gevel van Museum Speelklok zou als motto kunnen staan: 'oud inspireert nieuw'. Want dat is precies wat we het komend jaar gaan doen. 2018, het jaar van de robot.

Marian van Dijk, directeur

SUBSIDIËNTEN EN BEGUNSTIGERS

BankGiro Loterij
Gemeente Utrecht

Carel Nengerman Fonds
Elise Mathilde Fonds
Fentener van Vlissingen Fonds
Fonds 21
K.F. Hein Fonds
Mien van 't Sant Fonds
Mondriaan Fonds
Stichting Oogfonds Nederland
Prins Bernhard Cultuurfonds
Rabobank Stimuleringsfonds
Van Baaren Stichting
Vrienden van Museum Speelklok
VSBfonds
Zabawas

SAMENVATTING

Hieronder staan puntsgewijs de hoogtepunten van 2017:

- 102.276 bezoekers in het museum
- Groeiend aantal bezoekers via de website (+13.000 unieke bezoekers) en sociale media (+1000 volgers)
- Marble Machine in het museum
- RAAK-stimuleringsprijs voor *Tastbare Muziek*
- Start restauratie van de Clay-klok in samenwerking met het Rijksmuseum
- De eerste Expert Meeting over functioneel erfgoed in het museum
- Veel persaandacht voor de tentoonstelling *Vieze liedjes op deftige speelklokken*
- Een positief exploitatieresultaat van €24.339
- Succesvolle fondsenwerving voor het nieuwe Robotproject

100.000ste bezoeker Museum Speelklok

1. BEZOEKERS

	2017	2016	2015
Individuele bezoekers	42.225	36.485	40.594
Museumkaart bezoekers	43.901	39.285	41.849
Overige bezoekers *	7.923	6.526	7.427
Bezoekers commerciële ontvangsten	8.227	7.415	5.878
Totaal aantal bezoekers	**102.276**	**89.711**	**95.748**

* Onder andere kinderen jonger dan 4 jaar, Vereniging Rembrandt en ICOM-kaarthouders.

In het jaar 2017 hebben we totaal 102.276 bezoekers mogen ontvangen. Dat is ruim boven het begrote aantal van 93.552. De stijging van 14% t.o.v. 2016 is onder andere te danken aan de stijging van het aantal Museumkaartbezoekers en de drukte tijdens de zomermaanden. Bovendien nam het aantal Aziatische bezoekers weer toe na een daling ten gevolge van de terroristische aanslagen in Parijs en Brussel. Het aantal bezoekers uit commerciële ontvangsten steeg opnieuw, met 11%.

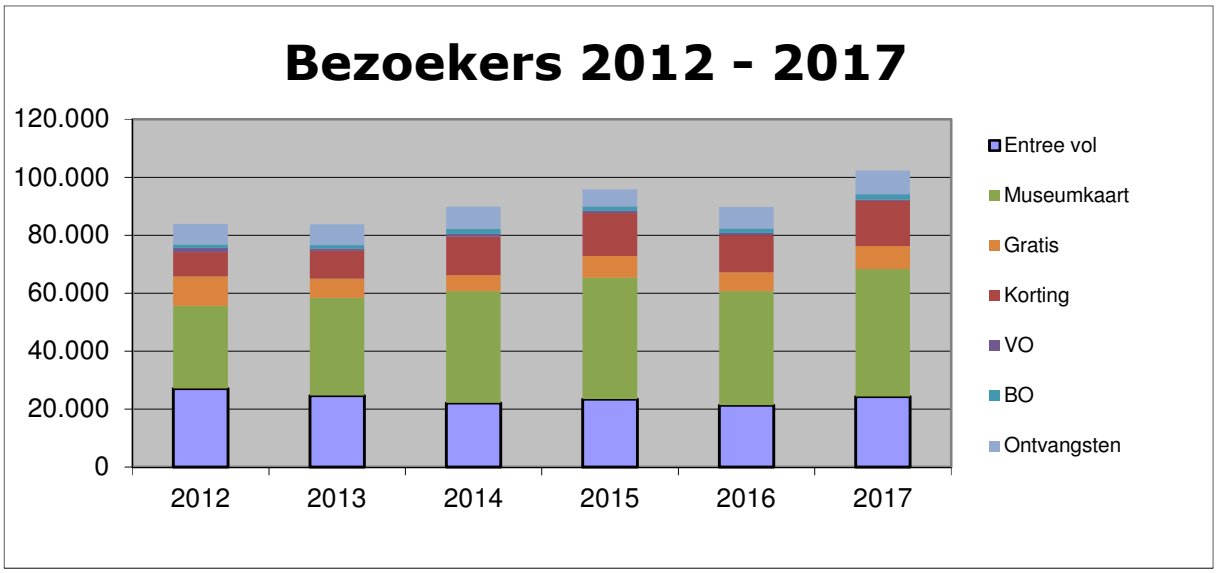

2. COLLECTIE

2.1 Collectieregistratie

Eind 2016 is gestart met het digitaliseringsproject om de collectie en het repertoire in de toekomst te kunnen ontsluiten voor publiek. Begin 2017 is een registrar aangesteld om dit project uit te voeren. Zij heeft allereerst de registratie in Adlib verbeterd. Daarnaast werd de registratie van de pianolarollen voortgezet en werd er een start gemaakt met de invoer van de geluidsdragers.

Ter voorbereiding op de geluidsregistratie van het repertoire werd van de belangrijkste instrumenten van de Muzikale Tour een geluidsopname gemaakt in samenwerking met de Concertzender. Hierdoor konden we een goed beeld krijgen van de tijdsinvestering per type instrument en de complexiteit van de

geluidsopname bij instrumenten die niet verplaatsbaar zijn. De opnames zijn gebruikt voor de productie van de cd *Highlights Musical Tour* die in winkel wordt verkocht.

2.2 Aanwinsten

Aankopen

- Obj.nr. 0478: 'Eroïca' platenspeeldoos, Symphonion Musikwerke, Leipzig (Duitsland), ca. 1900. Staande platenspeeldoos waarbij drie platen tegelijk spelen om een vollere klank te bewerkstelligen.
- Obj.nr. 1417: 'Do it yourself set Music-Box', Ningbo Yunsheng Musical Movement Manufacturing Co., Ltd (Zhejiang)/ Fridolin GmbH (Herrenberg), 2016 Kinderspeelgoed, bouwdoos van een cilinderspeelwerk met vier wisselcilinders.

Schenkingen en legaten

- Obj.nr. 1384: Blauwe vogel met cilinderspeelwerk, Fisher Price (East Aurora)/Sankyo (Japan), ca. 1970. Blauwe kunststof vogel met een cilinderspeelwerk met één melodie, bedoeld voor kinderen.
- Obj.nr. 1385: Blauwe vogel met cilinderspeelwerk, Fisher Price (East Aurora)/Sankyo (Japan), ca. 1970. Blauwe kunststof vogel met een cilinderspeelwerk met één melodie, bedoeld voor kinderen.
- Obj.nr. 1386: Sleutelhanger met speelwerk, Sankyo (Japan), ca. 1970. Messing sleutelhanger met aan de voorzijde een inlegwerk met twee kleuren parelmoer en binnenin een klein cilinderspeelwerk.
- Obj.nr. 1415: veilingcatalogus uit 1771 van de verzameling van Gerret Braamcamp (met vermelding van de Clay klok) geschonken door dhr. Wientjes.

Bovendien is er muziekrepertoire binnengekomen in de vorm van pianolarollen en platen voor speeldozen en werd de bibliotheek aangevuld met een collectie boeken van dhr. Strengers.

In 2017 kreeg Museum Speelklok de laatste schenking van dhr. Goldhoorn, bestaande uit een aantal objecten uit zijn privécollectie. In december overleed hij waarmee een einde kwam aan een meerjarige overeenkomst.

Bruiklenen

Voor de tentoonstelling Selfie Automaton had Museum Speelklok objecten in bruikleen; deze zijn in 2017 ook weer retour gegaan naar de bruikleengever. Daarnaast kreeg het museum de Marble Machine van Wintergatan in bruikleen, alsmede een aantal bellenspeelklokken voor de tentoonstelling *Vieze Liedjes op deftige speelklokken*.

2.3 Restauratie en onderzoek

In samenwerking met het restauratieatelier van het Rijksmuseum is gestart met de restauratie van de Clay-klok uit 1738 die Museum Speelklok in 2016 heeft verworven. Tirza Mol voert de restauratie van het meubel uit onder auspiciën van Paul van Duin, waarbij Duncan Bull adviseert over de schilderingen. In ons eigen atelier worden het uurwerk en het muzikale onderdeel gerestaureerd. Bovendien zal onze conservator onderzoek doen naar het repertoire: speelde Händel daadwerkelijk een rol bij het arrangeren van de melodieën? De Clay-klok zal (zonder spelend mechaniek) worden getoond in de jubileumtentoonstelling *Als kunst je lief is* van de Vereniging Rembrandt die van 30 september 2018 t/m 3 februari 2019 te zien is in het Kröller-Müller Museum te Otterlo.

Double Tino, Pneuma Accordeon Jazz

De Double Tino, een zeldzaam orchestrion met twee levensgrote poppen die accordeon en slagwerk spelen, werd in 2016 aangekocht. De restauratie is deels uitbesteed: in 2017 restaureerde Carel van der Leeuw de accordeon en nam Fred Bernouw het muzikale mechaniek voor zijn rekening. Samen met het Centraal Museum wordt onderzoek gedaan naar de kleding die de poppen mogelijk gedragen hebben. Met de presentatie van de Double Tino in 2018 wordt het startsein gegeven voor het grote Robot-project.

Restauratie van het dansorgel 'de Hooghuys' stond al geruime tijd op het verlanglijstje van Museum Speelklok. Het prachtige Art Nouveau dansorgel is net voor WOI gebouwd door de Belgische orgelbouwer Hooghuys. Het is een zeldzaam instrument: van dit type Hooghuys-orgels zijn er maar zes bewaard gebleven. Hooghuys staat bekend om zijn uitmuntende technische kwaliteit en prachtige klank. Vijf jaar geleden kon het instrument voor de laatste keer klinken; het zal nu voor het eerst in zijn bestaan een volledige restauratie ondergaan. De Huyskens neemt zolang zijn plaats in de Danszaal in. Het front is inmiddels helemaal schoongemaakt door Froukje van der Haven en zij is in 2018 begonnen aan de retouchering en het aanbrengen van vergulding.

2.4 Expert Meeting

De Expert Meeting is een nieuw initiatief van Museum Speelklok met het doel om het debat over de restauratie-ethiek van 'functioneel erfgoed' te stimuleren. Daartoe brengen wij specialisten uit binnen- en buitenland samen, zowel de wetenschappers als de uitvoerende restauratoren. Het beleid van Museum Speelklok is gebaseerd op de overtuiging dat de klinkende muziek onlosmakelijk verbonden is met het object; functionaliteit is een primair doel van de restauratie. Dit beleid kan ertoe leiden dat historische onderdelen van een instrument vervangen moeten worden om de werking en klank te herstellen. Binnen de museumwereld is dat een werkwijze die discussie oproept.

Op 12 oktober 2017 vond de eerste Expert Meeting plaats die zich concentreerde rond muzikaal erfgoed. Het was overdag een besloten bijeenkomst voor experts met in de avond een openbaar toegankelijk lezing-concert over de 18de-eeuwse muziekpraktijk.

Er kwam een aantal thema's naar boven waarover de meningen soms zeer verdeeld waren. De resultaten van de discussie zijn gepubliceerd op onze website. De belangrijkste thema's:

1. Historische waarde. Museumobjecten zijn belangrijke dragers van informatie. Deze informatie kan (deels) verloren gaan bij een restauratie.
2. Authenticiteit en beleving. De vraag is welke belevenis een bezoeker ervaart als hij een beschadigd, niet werkend object ziet; zou een goed werkende replica niet een betere beleving garanderen?
3. Immaterieel erfgoed: statisch of dynamisch? Het is belangrijk dat immaterieel erfgoed, inclusief het restauratievak, levend wordt gehouden door nieuwe ontwikkelingen.

De aanwezigen trokken gezamenlijk de conclusie dat een muziekinstrument moet klinken om informatie over de muziek en de muziekpraktijk te kunnen prijsgeven. Dat betekent dat doorgaand onderhoud en herhaalde restauraties nodig zijn en gezien moeten worden als integraal behorend tot functioneel erfgoed.

Aansluitend verzorgde Jos Koning een lezing over de 18de-eeuwse muziekpraktijk, toegespitst op de melodieën van bellenspeelklokken. Een aantal liedjes werd uitgevoerd door het ensemble Speelhuys.

Een dag eerder opende onze tentoonstelling 'Vieze liedjes op deftige speelklokken' naar aanleiding van het proefschrift van onze conservator Marieke Lefeber.

De eerstvolgende Expert Meeting zal in 2019 worden georganiseerd, rond de restauratie van de Clay-klok.

3. PRESENTATIE EN EDUCATIE

3.1 Vaste presentatie

Muzikale Tour

Al jarenlang is onze rondleiding hèt hoogtepunt van een bezoek aan Museum Speelklok! Onze jonge en enthousiaste rondleiders nemen de bezoeker mee in de wondere wereld van de mechanische muziek-instrumenten. De instrumenten zijn hierdoor niet alleen te zien, maar - veel belangrijker nog - ook live te horen! Van de kleinste speeldoosjes en het oude torencarillon, tot de grootse orchestrions en de kenmerkende Nederlandse straatorgels. Ook voor het internationale publiek is dit een groot succes.

Japanse bezoekers bij Museum Speelklok, bron AD

De ruimtes waar de rondleiding (de Muzikale Tour) doorheen gaat, zijn thematisch ingedeeld. De volgende thema's komen nu aan bod: 'speelklokken; muziekinstrumenten voor de rijken', 'speeldozen; massaproductie', 'zelfspelende instrumenten in de huiskamer', 'zelfspelende instrumenten op straat' en 'zelfspelende instrumenten in het

uitgaansleven'. De rondleider kan – afhankelijk van de interesse van zijn of haar groep – kiezen om de focus van zijn verhaal op muziek, techniek of geschiedenis te richten. Bezoekers kunnen na of voor de rondleiding zelf de verschillende thema's bezoeken en – dankzij de gelaagde kennisoverdracht – er de door hen gewenste informatie uit halen. Ook de individuele bezoeker kan via pictogrammen kiezen om een technische, muzikale, historische of (typisch) Nederlandse route te lopen.

Aan niet-Nederlandse bezoekers bieden we boekjes die globaal het verhaal van de rondleiding volgen. We hebben ze in het Duits, Engels, Frans, Spaans, Italiaans, Ivriet, Chinees en Japans.

Het hele jaar door is er op woensdag-, zaterdag- en zondagmiddag om 14.00 uur een muzikale kinderrondleiding in Museum Speelklok.
Iedere eerste woensdag van de maand kunnen de bezoekers een kijkje achter de schermen nemen en een bezoek brengen aan het Restauratie Atelier van Museum Speelklok.

Museum Expeditie
In de Museum Expeditie kan de bezoeker zelf, zonder rondleider, de bijzondere wereld van de mechanische muziek ontdekken! De Museum Expeditie legt de werking van onze instrumenten uit in de Techniekzaal, geeft een sociaalhistorische context in het Herenhuis, vertelt het verhaal van de muziek in het Hoorspel en biedt een kunsthistorische blik in het Observatorium. Naar aanleiding van de ervaringen en opmerkingen van bezoekers worden continu aanpassingen gedaan aan de presentatie en de kennisoverdracht.

3.2 Tentoonstellingen

Museum Speelklok is van mening dat het regelmatig organiseren van tijdelijke tentoonstellingen van wezenlijk belang is voor een continue en gedegen bezoekersstroom. In 2017 waren de volgende tentoonstellingen in Museum Speelklok te zien: *Muziekdoosjes vol herinneringen, Selfie Automaton* en *Vieze liedjes op deftige speelklokken*. Ook stond de Marble Machine een aantal maanden in het museum. Als randprogrammering werden speciale activiteiten georganiseerd voor kinderen.

Muziekdoosjes vol herinneringen
Van 24 november 2016 t/m 30 april 2017 was de unieke, echt Utrechtse, tentoonstelling *Muziekdoosjes* te zien. Museum Speelklok deed, in samenwerking met RTV Utrecht, een oproep aan mensen uit de provincie Utrecht om met hun muziekdoosje mee te doen aan een speciale tentoonstelling. Ruim 50 mensen gaven hun object in bruikleen en vertelden hun persoonlijke verhaal. De ingezonden muziekdoosjes liepen uiteen van speelwerkjes voor boven de wieg, muziekmakende tafeltjes, serieuze platenspeeldozen tot kitscherige souvenirs! In november zond RTV Utrecht de DocU *Daar zit muziek in* uit, gemaakt rondom de tentoonstelling. Deze DocU was ook doorlopend in de tentoonstelling te zien. In de tentoonstelling waren onder andere muziekdoosjes van burgemeester Jan van Zanen, Tineke Schouten, Hans Liberg, Sofie van den Enk en Henk Westbroek te zien. De tentoonstelling was een groot succes, niet in de laatste plaats omdat veel bewoners van Utrecht hun familie, vrienden en kennissen meenamen naar de tentoonstelling.

Selfie Automaton
Van 20 april tot en met 17 september stond er een bijzondere tentoonstelling op de promenade van Museum Speelklok. *Selfie Automaton* was een interactieve tentoonstelling bestaande uit 42 mechanisch aangedreven poppen in 7 scenes, gemaakt voor het Roemeense Paviljoen in de Biënnale van Venetië 2016, waarin architectuur, poppenmaken en kunst samengaan.
De karikaturale mens- en dierfiguren waren in kunstige ensceneringen geplaatst als onderdeel van een show waarin de toeschouwer een speciale rol kreeg door de poppen in beweging te brengen. Een visueel spektakel waarin het oude ambacht van het poppenspel werd gecombineerd met kunst en mechaniek, met als onderliggende vraag: wie bespeelt wie? De rondleider nam de bezoekers mee de presentatie op en vertelde gedurende 20 minuten meer over *Selfie Automaton*.

Tentoonstelling Selfie Automaton

De poppen zijn gemaakt door Stathis Markopoulos, Gál Orsolya, Tiberiu Bucșa, Andrei Durloi, Perényi Flóra en Oana Matei, de automaten-constructies zijn vervaardigd door Stathis Markopoulos en Kostis Zamaiakis in het poppenatelier in Athene. De schilderingen zijn van de hand van Adrian Aramă, de filmbeelden van Ana Botezatu en de fotografie van Dacian Groza.

Er was een duidelijke verbinding tussen onze collectie en *Selfie Automaton*. Niet alleen visueel – de poppen lijken op de objecten van het museum en worden op dezelfde mechanische manier in beweging gezet – maar ook doordat de kunstwerken op ambachtelijke wijze zijn gemaakt. Deze combinatie van een visueel zeer aantrekkelijk kunstwerk en de aandacht voor het oude ambacht maakt dat de tentoonstelling zeer goed paste binnen Museum Speelklok en tegelijkertijd zorgde voor een ander perspectief op onze collectie.

De Marble Machine in Museum Speelklok
Op 1 juni ging een bijzondere wens in vervulling: de Marble Machine van de Zweedse band Wintergatan kwam naar Museum Speelklok. De machine werd bekend van de videoclip die meer dan 45 miljoen keer werd bekeken op YouTube. Tot en met 20 augustus was dit geweldige apparaat te zien in ons museum. Aan het eind van iedere Muzikale Rondleiding namen onze rondleiders de bezoekers mee naar de Marble Machine en vertelden er meer over.

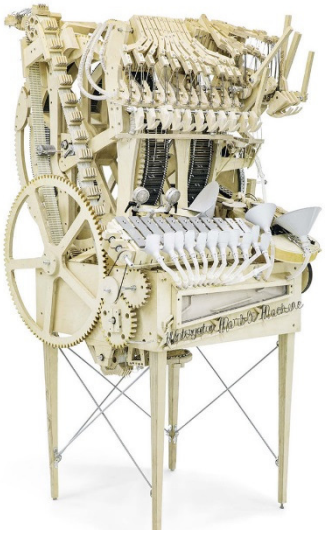
Marble Machine

Martin Molin, het brein achter de machine en oprichter van de band Wintergatan bezocht een paar jaar geleden Museum Speelklok en raakte zo geïnspireerd door de collectie dat hij vervolgens is gestart met het bouwen van de muzikale knikkermachine. Het heeft hem uiteindelijk 14 maanden, 3000 schroeven, heel veel platen mutliplex en 2000 knikkers gekost maar het resultaat is overweldigend!

Martin beschrijft in zijn veelbekeken video's dat de Marble Machine veel mechanische problemen heeft gehad. Toen het aantal problemen bleef groeien heeft Martin besloten om de machine met 'pensioen' te laten gaan en een nieuwe machine te bouwen: Marble Machine X. Hiermee kan Wintergatan in de toekomst ook optreden.

De Marble Machine was in meerdere opzichten heel inspirerend. Martin gaf ons een persoonlijk inkijkje in zijn eigen fascinatie voor onze instrumenten. Doordat een generatiegenoot, een popmuzikant, zich als ambassadeur van de mechanische muziek opwierp, raakte een hele grote groep jonge mensen geïnteresseerd in de combinatie van oude ambachten, technisch vernuft en de magie van de onzichtbare muzikant. Toen pas kwam voor hen de geschiedenis tot leven en realiseerden zij zich hoe knap die machines zijn gemaakt.
Op 28 en 30 mei kon een kleine groep bezoekers een bijzondere rondleiding door het museum volgen van Martin Molin; de meet & greet eindigde natuurlijk bij de Marble Machine.

Vieze liedjes op deftige speelklokken
Van 12 oktober 2017 t/m 8 april 2018 leggen de chique bellenspeelklokken van Museum Speelklok een stukje pikante geschiedenis bloot in de tentoonstelling *Vieze liedjes op deftige speelklokken*. Dé tentoonstelling over guilty pleasures uit de 18de eeuw.

In de deftige huizen van de welgestelde elite van de 18de eeuw stonden vaak luxe uitgevoerde klokken met een bellenspeelwerk. Via deze klokken hoorden de rijke eigenaren op gezette tijden een deuntje. Maar in tegenstelling tot de stijlvolle klokken en eigenaren waren de liedjes die de klokken lieten horen van een heel andere toon. Ze waren eenvoudig en hadden vaak kluchtige thema's zoals boerenvrijages en dronkenschap. Soms waren ze zelfs zo pikant dat ze gingen over seks of schaamhaar!

Aanleiding voor de tentoonstelling was het promotie-onderzoek van onze conservator Marieke Lefeber. In haar onderzoek heeft ze zich vooral gericht op de melodieën die op de klokken stonden en wat dat zegt over de mensen die de klokken in huis hadden. In de tentoonstelling wordt een aspect van haar promotieonderzoek uitgelicht. Ook komt daar de door haar samengestelde top 3 van meest gespeelde bellenspeelklokmelodieën aan bod. In iedere Muzikale Rondleiding wordt er een korte demonstratie gegeven in de tentoonstelling *Vieze liedjes op deftige speelklokken*.

Literairwerk.nl organiseerde samen met Museum Speelklok een verhalenwedstrijd met het thema 'vieze liedjes'.

3.3 Educatie

Basisschoolkinderen in Museum Speelklok

Ook in 2017 bood Museum Speelklok zowel formele als informele educatie aan. Met de formele educatie richt het museum zich voornamelijk op het basisonderwijs. Het museum heeft museumlessen voor onder-, midden- en bovenbouw van het Primair Onderwijs. Alle museumlessen bestaan uit een voorbereidende les op school, een les in het museum en een afsluitende les in de klas. Het

onderwijsaanbod sluit aan op diverse kerndoelen en leergebieden. Bovendien werken de onderwijsprogramma's woordenschat vergrotend, haken ze in op de 21ste -eeuwse vaardigheden, spreken ze cognitieve basisvaardigheden aan en sluiten ze aan op de leefwereld van de leerlingen. In het aanbod voor de bovenbouw worden de leerlingen gestimuleerd tot het zelf doen van onderzoek aan de hand van diverse bronnen. Naast de door het museum ontwikkelde onderwijsprogramma's biedt Museum Speelklok ook onderwijsprogramma's op maat, passend bij bijvoorbeeld een schoolbreed thema.

Door middel van informele educatie wordt aan al onze bezoekers ongemerkt kennis overgedragen. Een groot aantal van onze rondleiders heeft in 2016 een opleiding gevolgd voor het geven van rondleidingen volgens het I Ask-principe. Hierbij is de vraag van het publiek en de interactie met het publiek leidend. Deze vorm van rondleiden zorgt voor veel dynamiek en interactie maar is niet voor elke groep geschikt.

In de komende beleidsperiode zal Museum Speelklok een speciaal op kinderen gerichte presentatie ontwikkelen voor een van de promenades van het museum. Op deze onderwijspromenade zal wetenschapseducatie een belangrijke rol spelen. Daarom heeft Museum Speelklok zich aangesloten bij het VSC, een groeiend netwerk van wetenschapsmusea en science centra in Nederland en Vlaanderen.

3.4 Inclusief Museum

In 2017 werden twee projecten met een prijs bekroond: op 31 mei behaalden de Samenwerkende Musea Utrecht de derde plaats bij de Toegankelijkheidsprijs voor de Ouderenprojecten Vrijdag Museumdag en Museum Voor 1 Dag en op 11 september ontving Museum Speelklok de RAAK Stimuleringsprijs voor het project Tastbare Muziek voor blinden en slechtzienden.

Ouderenprojecten

Zowel het project 'Vrijdag Museumdag' (sinds 2009) waarbij ouderen een museum bezoeken als het project 'Museum voor 1 Dag', waarbij een museumobject naar een zorginstelling wordt gebracht (sinds 2011) zijn een samenwerking van SUM, AxionContinue en de Van Baaren Stichting. Angela Manders is uitvoerder van Museum Voor 1 Dag.

Ouderen in Museum Speelklok

Vanaf 2015 hebben er grote verschuivingen in het landelijk beleid en de wetgeving rondom ouderenzorg plaatsgevonden. De overheid wil ouderen stimuleren om zo lang mogelijk thuis te blijven wonen. Verpleeghuizen en woonzorgcentra nemen vooral ouderen met zware fysieke en mentale indicaties op. Anno 2017 is de groep ouderen die deelneemt aan Vrijdag Museumdag en Museum Voor 1 Dag daardoor flink aan verandering onderhevig. De vraag naar Museum Voor 1 Dag is groter geworden en de doelgroep van Vrijdag Museumdag is veranderd. Daarom is in 2017 Elsbeth van der Vlist vanuit de SUM aangesteld om beide projecten te evalueren en aanbevelingen te doen voor een duurzame

doorstart. Daarnaast deed Angela Manders een onderzoek naar de inzet van digitale middelen.

De volgende aanbevelingen worden uitgevoerd:

- Gefaseerd uitbreiden van Museum Voor 1 Dag, van 40 naar 60 voorstellingen per jaar.
- samenwerking aangaan met Stichting Vier het Leven om ouderen in de wijken te bereiken
- met het Buurtteam Binnenstad een product ontwikkelen voor hoger opgeleide eenzame ouderen, woonachtig in de Utrechtse binnenstad. Inmiddels wordt elke donderdagmiddag om 15:00 "stamtafel" georganiseerd in het museumcafé van Museum Speelklok.
- Rondleiders van alle Utrechtse musea jaarlijks een cursus laten volgen over het omgaan met mensen met dementie. Zo'n 40 rondleiders van de Utrechtse musea hebben inmiddels het eerste deel van een tweedelige workshop over het omgaan met en het rondleiden van mensen met dementie gevolgd. Deze workshop werd op 30 november in Museum Speelklok gegeven door trainingsbureau Ervarea. In maart 2018 volgt het tweede deel van de workshop.
- Creatieve workshops voor ouderen ontwikkelen. Het Centraal Museum start in januari 2018 met een workshop over portretten van Pyke Koch.

Tastbare Muziek

Na een spannende wedstrijd tussen de projecten van Museum Speelklok, het Tropenmuseum en Museum Boijmans van Beuningen via social media behaalde Museum Speelklok op 11 september de tweede plaats van de RAAK Stimuleringsprijs, een samenwerkings-verband van het Oogfonds, Dedicon en het Van Abbemuseum. De prijs bestond uit een geldbedrag van 10.000 euro, begeleiding door deskundigen en de realisatie van twee tactiele plattegronden. Dankzij aanvullende financiering van de Van Baaren Stichting en de Rabobank kon het project eind 2017 van start gaan.

Tastbare Muziek orgelboek

Met *Tastbare Muziek* wil Museum Speelklok begrip kweken voor de behoeftes van de vele blinden en slechtzienden die ons land kent. Museum Speelklok wil een voortrekkersrol innemen binnen de SUM; de opgedane kennis en ervaring zal worden gebruikt voor vergelijkbare projecten in andere musea. Het project Tastbare Muziek bestaat uit de volgende stappen:

- Aanpassen van de faciliteiten in het museum en, zo nodig, van de website
- Het trainen va de rondleiders in het omgaan met blinden en slechtzienden
- Het ontwikkelen van speciale rondleidingen waarbij objecten kunnen worden aangeraakt
- Het werven van blinde en slechtziende rondleiders om ziende bezoekers te helpen concentreren op muziek

- Het geschikt maken van de nieuw te ontwikkelen Onderwijspromenade voor blinde kinderen

4. PUBLIEKSACTIVITEITEN

De speciale activiteiten die Museum Speelklok organiseert, zijn heel belangrijk voor het stimuleren van herhaalbezoek. Omdat het museum bovendien graag wil samenwerken met andere partijen in de stad en zijn podium beschikbaar wil stellen voor initiatieven van derden, leggen de activiteiten een steeds groter beslag op de beschikbare manuren. Daarom hebben we een meetlat ontwikkeld waarmee we steeds scherpere keuzes kunnen maken. Zoals Museum Speelklok in zijn marketingstrategie heeft omschreven, moeten alle evenementen en activiteiten inhoudelijk aansluiten bij de tentoonstelling van dat moment.

Muziektheater en activiteiten voor kinderen

Tijdens de schoolvakanties biedt Museum Speelklok speciale muzikale voorstellingen aan voor kinderen en hun (groot)ouders. Deze voorstellingen zijn een groot succes, zowel de theaterversies als de muzikale vertellingen. Er wordt altijd muziek gemaakt samen met de kinderen, de collectie speelt een belangrijke rol en het verhaal is vaak gebaseerd op een bekend sprookje. De voorstellingen zijn vrijwel altijd uitverkocht. In 2017 hebben we voor het eerst ook een voorstelling aangeboden in de zomervakantie: drie dagen per week konden bezoekers genieten van de muzikale vertelling Pinokkio.

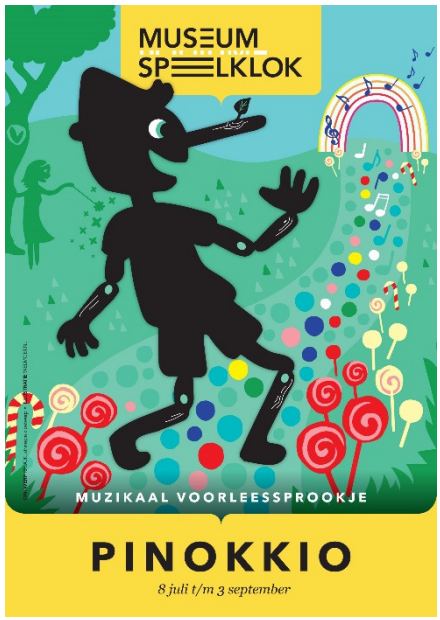

Poster Pinokkio voorstelling

- Tijdens de voorjaarsvakantie van regio Noord konden kinderen mee op Draaiorgelavontuur met de orgelman. Aan het eind van de rondleiding kregen ze hun eigen draaiorgeldiploma.
- Tijdens de voorjaarsvakantie van de regio's Midden en Zuid was in het museum de voorstelling *'De Bremer stadsmuzikanten'* te zien.
- In de meivakantie konden de jonge museumbezoekers op de woensdag, vrijdag en zaterdag van 15.00 uur tot 17.00 uur zelf aan de slag met een workshop muziekdoosjes maken. Dagelijks was er een kinderrondleiding met het thema 'muziekdoosjes'.
- In de zomervakantie werd drie keer per week de muzikale vertelling *Pinokkio* gepresenteerd.
- In de herfstvakantie was de muzikale sprookjesvoorstelling *'Belle en het Beest'* te zien. Kinderen uit regio Noord konden mee op Draaiorgelavontuur met de orgelman. Aan het eind van de rondleiding kregen ze hun eigen draaiorgeldiploma.
- In de kerstvakantie was dagelijks het muzikale voorleessprookje van *De Sneeuwkoningin* te beluisteren met liedjes uit de Disney-film ‘Frozen’.

Muzikale evenementen voor volwassenen

Zangeres Denise Jannah

- Op donderdag 19 januari werd er in Museum Speelklok alvast vooruitgeblikt op de 35ste Nacht van de Poëzie. Tijdens 'de Nacht' droegen genomineerden van de VSB Poëzieprijs gedichten voor.
- Op 11 mei vond de concertlezing 'Zuster Bertken' plaats door Judith Schuil en het literair muziekensemble Shairana i.s.m. zangeres Denise Jannah die ook een Engelse Hymne zong, begeleid door het mechanische Walker kerkorgel.
- Op 28 en 30 mei gaf Martin Molin rondleidingen door het museum en demonstreerde hij zijn Marble Machine.
- Op 9 september gaven Gerrit de Gier en Paul van Merwijk een orgelconcert (zie Open Monumentendag).
- Op 12 oktober gaf Jos Koning, violist en muziekwetenschapper, samen met zijn ensemble Speelhuys een concert-lezing rond de 18de-eeuwse muziekpraktijk met speciale aandacht voor de vieze liedjes die ook een rol spelen in de tentoonstelling.
- Zaterdag 12 november trad Glennis Grace op tijdens het besloten Utrecht Diner, georganiseerd door de Stichting Vrienden Museum Speelklok.
- Op 16 december kwam vrouwenkoor Cantuccini kerstliedjes zingen voor alle museumbezoekers.

Evenementen in Utrecht

Museum Speelklok sluit zoveel mogelijk aan bij evenementen die in de stad worden georganiseerd, zoals de Culturele Zondagen en de muziekfestivals.

- Op 15 januari was in het kader van Culturele Zondag 'Nieuwjaarsduik' voor een klein bedrag Koek&Zopie te koop in het Museumcafé Klok.
- Op 5 juni nam het museum deel aan de speciale muziekeditie van Culturele Zondagen 'Utrecht Centraal' met de openstelling van het Restauratie Atelier en een concert met kermisorgel De Lange Gavioli in park Lepelenburg en een optreden van de Utrechtse band Bewilder in Museum Speelklok. De band gebruikte het carillon en een klein draaiorgel tijdens hun optreden voor ca. 400 mensen.

Band Bewilder

- De Urban Culture Run is een hardloopwedstrijd die dwars door Utrechtse gebouwen loopt. Museum Speelklok was één van de deelnemende gebouwen.
- Tijdens festival Impakt in september gaven curatoren Nathalie Kane en Tobias Revell speciale rondleidingen vanuit het perspectief technologie.

Urban Culture Run in Museum Speelklok

- Op 3 september was het orgel De Drie Pruiken te horen tijden het Uitfeest in Utrecht. Bovendien deed Museum Speelklok mee aan de Urban Culture Run waarbij de renners de eeuwenoude doorsteek gebruikten.
- Tijdens de Gaudeamus Muziekweek was elke dag de audiovisuele installatie Multitudes van kunstenaar Andreas Greiner en componist Tyler Friedman te bewonderen. Deze installatie bestond uit een disklavier en bakken met algen die op de snaren van de piano waren geplaatst. In reactie op de klank van de piano gaven de algen licht. Ook vonden er twee concerten plaats: 'Best of Young Composers' en 'Uncaged: Robot Toy Piano in Concert'.
- Op 26 september vond het slotdiner plaats van de Holland Film Meeting Dagen, die in het kader van het Nederlands Film Festival worden georganiseerd.
- In het kader van de tentoonstelling 'Vieze liedjes op deftige speelklokken' organiseerde Museum Speelklok op 12 oktober een speciale concertlezing inclusief vieze liedjes!
- Op vertoon van een Rabobankpas kregen bezoekers tijdens de Week van de Coöperatie (Maandag 30 oktober t/m vrijdag 3 november) een tweede kop koffie gratis én een Klinkende Munt waarmee ze een zelfspelend muziekinstrument aan konden zetten in Museumcafé Klok.
- Tijdens de Sint Maarten Parade op zaterdag 4 november speelde kermisorgel De Lange Gavioli op het Domplein in Utrecht Sint-Maartenliedjes.
- Tijdens het 'Le Guess Who?'-festival in november vond er een concert van Nora Mulder, Mary Oliver en Greetje Bijma plaats in het museum, en konden festivalbezoekers voor 50% van de prijs het museum bezoeken.
- Op 19 november speelde draaiorgel De Lange Gavioli liedjes tijdens de Sinterklaasintocht in Utrecht.
- Zondag 22 november kon iedereen in het kader van het Smartlappenfestival tussen 16:00 uur en 18:00 uur in het museumcafé van Museum Speelklok terecht voor de echte tranentrekkers, schuimend bier en heerlijke Hollandse hapjes. Museum Speelklok gaf niet alleen de kans om te dansen, zingen en te genieten van de levensliederen, maar vertelde ook het verhaal achter 'de smartlap'.

Landelijke feestdagen

- De week van 7-14 februari organiseerde het museum rondleidingen met een Valentijnthema
- Op 26 februari was het carnaval en daarom werden in de Muzikale Tour carnavalsliedjes gedraaid op de orgels. Op deze dag was onder andere *Het dondert en het bliksemt* van Guus Meeuwis, en *Och was ik maar* van Johnnie Hoes op dansorgel De Mortier te horen.
- Op 26 april speelde het draaiorgel De Drie Pruiken het volkslied tijdens de jaarlijkse lintjesregen in de Stadsschouwburg Utrecht.
- Op moederdag mochten moeders gratis naar binnen, en vonden er speciale moederrondleidingen plaats.
- Op vaderdag mochten vaders gratis het museum in, en vonden er speciale vaderrondleidingen plaats.

- Dinsdag 4 oktober was het Dierendag. De Muzikale Tour kreeg deze dag een echt dierentintje.
- Tussen 14 november en 5 december werden er voor kinderen speciale Sinterklaasrondleidingen georganiseerd.
- In de kerstperiode hoorde je in Museum Speelklok non-stop kerstmuziek vanuit alle hoeken van het museum! De straatorgels, orchestrions en speeldozen speelden kerstnummers en de zelfspelende muzikale kerstboom was ook dit jaar weer aanwezig.

Nationale Museumweek, Open Monumentendag, Maand van de Geschiedenis

- Tijdens de Nationale Museumweek in april kreeg de Muzikale Tour in Museum Speelklok een extra dimensie. Gedurende de Museumweek zetten de rondleiders het kleurrijke collectiestuk De Drie Pruiken extra in het zonnetje.
- Tijdens de Open Monumentendag gaven Gerrit de Gier en Paul van de Woude in het kader van 'de orgelvoettocht' een concert op het Johann Frederik Witte-orgel. Ook stelde het museum die dag het Restauratie Atelier open voor bezichtiging. Maar liefst 1.067 bezoekers werden gastvrij ontvangen en kregen een toelichting op het vak van restaurator.
- Oktober was de Maand van de Geschiedenis met het thema Geluk. De uitvoering van de muziektheatervoorstelling *Belle en het Beest* paste daar prima bij, net als de tentoonstelling Vieze liedjes op deftige speelklokken.

5. MARKETING & COMMUNICATIE

Dankzij extra subsidie van de Gemeente Utrecht is er voor 18 uur per week versterking gekomen op de afdeling Marketing & Communicatie. Bovendien kon ook het marketingbudget worden verhoogd. Online is daar onder andere het resultaat van terug te zien. Daarnaast is er meer budget gegaan naar het in de markt zetten van de vakantieactiviteiten, waardoor het bezoekersaantal is gestegen. Ook zijn er plannen gemaakt om met de extra financiering de entree van het museum te verbeteren en museumbezoekers tot ambassadeur te maken. Deze projecten zullen in 2018 en 2019 worden opgevolgd.

Rondleiding Martin Molin Marble Machine

Hoewel er geen aantallen zijn gemeten, werd bij de kassa al snel duidelijk dat de Marble Machine veel jong volwassenen naar het museum bracht, waarvan een deel speciaal voor de bouwer uit het buitenland kwam.

In 2017 waren de activiteiten, evenementen en tentoonstellingen gericht op de twee hoofd-communicatiedoelgroepen van het museum. Deze worden gevormd door:

- senioren
- (groot)ouders met (klein)kinderen

5.1 Tentoonstellingen en activiteiten

Begin 2017 is er door verschillende afdelingen een document opgesteld dat dient als handvat voor het programmeren van activiteiten, tentoonstellingen en andere evenementen. Wanneer er een nieuwe activiteitenplanning wordt gemaakt of externe partijen een evenement willen organiseren, wordt deze meetlat gebruikt om te bepalen welke marketinginvestering er gedaan kan worden en hoe het evenement wordt georganiseerd.

Het jaar 2017 stond weer bol van de activiteiten en pr-momenten. Een zeer succesvol project was de samenwerking met de Zweedse band Wintergatan. Door het presenteren van de Marble Machine was er veel aandacht op (social) media, wat uiteindelijk heeft geleid tot extra bezoekers. In oktober lag de nadruk op de promotie van conservator Marieke Lefeber en de bijbehorende tentoonstelling *Vieze liedjes op deftige speelklokken*.

Marieke Lefeber geeft rondleiding Vieze liedjes

De activiteiten voor kinderen zijn onverminderd succesvol. Tijdens al deze activiteiten worden de instrumenten uit het museum ingezet en komen kinderen op een speelse manier in contact met onze collectie. Met een wat grotere marketingcampagne werd geïntroduceerd dat er nu ook in de zomervakantie een activiteit bezocht kon worden. De nieuwe muziekvertelling Pinokkio voor kinderen heeft goed uitgepakt en zal daarom in 2018 worden herhaald.

Tentoonstelling Muziekdoosjes

De tentoonstelling Muziekdoosjes was al in 2016 geopend en liep door tot het voorjaar van 2017. De laatste weken is de tentoonstelling nog extra onder de aandacht gebracht, wat door de media goed werd opgepakt. De samenwerking met RTV Utrecht heeft er mede voor gezorgd dat de tentoonstelling erg goed ontvangen is in Utrecht. De muziekdoosjes van de bekende Utrechters (burgermeester van Zanen, Henk Westbroek, Tineke Schouten en Sofie van der Enk) zorgden bovendien voor veel media-aandacht.

Marble Machine

Een echte publiekstrekker was de presentatie van de Marble Machine van de Zweedse band Wintergatan. Het moderne knikkerorgel, op Youtube een kijkcijferkanon, was vanaf 1 juni t/m 20 augustus in het museum te bezoeken en werd meegenomen in de rondleiding. Doordat deze machine niet eerder in het openbaar te zien was en de maker Martin Molin zelf ook een aantal rondleidingen verzorgde, zijn er bezoekers vanuit heel Europa naar het museum gekomen om de machine te bekijken.
Daarnaast heeft Wintergatan collectiestukken van het museum uitgelicht op hun Youtube-kanaal tijdens de Music Machine Mondays:
https://www.youtube.com/playlist?list=PLLLYkE3G1HEBO1slIc1RRfcfSsGyv2oMu
Hierdoor is het museum wel 15 keer goed onder de aandacht gekomen bij de 863.000 Youtube volgers van de band. Een totaal nieuwe en jonge doelgroep die eerder niet zo snel in aanraking kwam met het museum.

Tentoonstelling Selfie Automaton

Van 20 april t/m 17 september was Museum Speelklok de trotse vertoner van de Roemeense tentoonstelling Selfie Automaton. Met een klein budget is het toch

gelukt om de tentoonstelling in de regio Utrecht te pluggen. De tentoonstelling had een kunstzinnige invalshoek en een politieke betekenis en was daarom ook interessant voor een andere doelgroep dan de twee hoofddoelgroepen van het museum.

Tentoonstelling Vieze liedjes op deftige speelklokken
De tijdelijke tentoonstelling *Vieze Liedjes op deftige speelklokken,* geopend op 12 oktober, leverde in 2017 zo'n €50.600 aan mediawaarde op, waarvan 60% geprint en 40% online. Radio en TV zijn hier nog niet in meegenomen. De tentoonstelling heeft op de radio ook veel aandacht gekregen. Marieke, de conservator van Museum Speelklok is rond de opening onder andere geïnterviewd door radio 5, 3FM, radio 1 en Omroep Max. Ook heeft RTV Utrecht een tv-item gemaakt over de tentoonstelling.

Op 5 november 2017 was Marieke Lefeber, conservator van Museum Speelklok, te gast bij ZZZZZONDAG!, een talkshow in de Stadsschouwburg van Utrecht die iedere eerste zondag van de maand wordt georganiseerd en wordt gepresenteerd door Oscar Kocken en Patrick Nederkoorn. Marieke heeft tijdens deze middag verteld over de tentoonstelling en meer toelichting gegeven op haar proefschrift.

Gratis toegang tijdens stakingsdagen leraren basisonderwijs
Op donderdag 5 oktober en dinsdag 12 december 2017 mochten alle basisschoolkinderen de hele dag gratis naar Museum Speelklok vanwege de landelijke staking van basisschoolleraren. Door de kinderen deze dagen gratis toegang te geven, kwam het museum ouders te hulp die tijdens de stakingsdag iets leuks en educatiefs met hun kinderen wilden ondernemen. Vooral de eerste actiedag was een groot succes. Donderdag 5 oktober ontving het museum maar liefst 782 bezoekers. Dinsdag 12 december waren dat er 226. Ook de regionale media besteedde er aandacht aan middels online en offline aankondigingen.

De Lange Gavioli
In 2017 is kermisorgel De Lange Gavioli weer meerdere keren op pad geweest. Zo stond het orgel op 5 juni, tijdens Utrecht Centraal in park Lepelenburg. Ook tijdens de intocht van Sinterklaas en de Sint-Maarten-Parade was De Lange Gavioli aanwezig en zorgde hij ervoor dat het museum zichtbaar was.

5.2 Bezoekersonderzoek

Het publieksonderzoek werd ook in 2017 weer door Hendrik Beerda uitgevoerd. Door middel van een enquête werd inzicht verkregen in de beoordelingen van de bezoekers over verschillende elementen van het museumbezoek, de communicatiekanalen waarmee de bezoekers al dan niet worden bereikt en hun woonplaats. Op deze wijze werd waardevolle informatie verzameld over de bezoekers zelf en hun ervaringen. In 2017 gaven 394 respondenten een gemiddeld rapportcijfer van een 7.9 voor het museumbezoek. De waardering voor de horeca daalde licht; alle andere onderdelen vertoonden een stijging. De Muzikale Tour scoorde weer erg hoog met een 8.8.

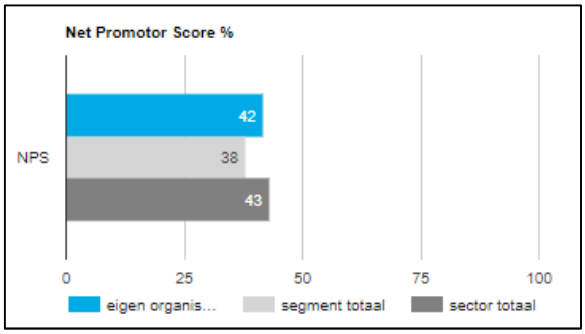

NPS score Museum Speelklok, Hendrik Beerda

Beoordeling bezoek (cijfer van 1 -10)	2016	2017
Totale programma	8.3	8.3
Vaste collectie	8.1	8.2
Museumwinkel	7.7	7.8
Georganiseerde rondleiding	8.8	8.9
Museumhoreca	8.0	7.8

De meeste bezoekers komen uit de stad of provincie Utrecht. Opvallend is het hoge percentage buitenlandse bezoekers ten opzichte van de andere musea in Utrecht.

5.3 Communicatiemiddelen

Voor communicatie met de doelgroepen, met als doel informeren, enthousiasmeren en het creëren van binding, worden verscheidene middelen ingezet. Bij elk evenement of elke publieksactiviteit is het kiezen van de juiste marketingmix belangrijk. Het museum heeft een aantal eigen middelen ontwikkeld zoals folders en affiches, een digitale nieuwsbrief, social media-kanalen en de website.

Om te onderzoeken of de juiste communicatiemiddelen werden ingezet voor de activiteiten voor kinderen, hielden we een korte enquête onder de bezoekers van de muziektheatervoorstellingen. De respons was hoog en de website en het bord bij de ingang van het museum bleken de voornaamste bronnen van informatie te zijn.

De effecten van de offline middelen zijn moeilijk te meten; de online media worden via Google Analytics gemeten.

Websitebezoekers
Het websitebezoek is ten opzichte van 2016 flink gestegen. In 2017 zijn er 194.605 unieke bezoekers geweest met 233.795 totale sessies op www.museumspeelklok.nl. Een stijging van 13.142 unieke bezoekers en 20.758 totale sessies ten opzichte van 2016. Vooral bezoekers die via organische vindbaarheid (SEO) op onze website zijn gekomen is erg gegroeid. Dit zijn er 44.102 meer dan in 2016.

Media
In 2017 zijn er ook met regelmaat persberichten verstuurd en pr-momenten geweest waardoor er veel media-aandacht is gegenereerd. Uit de rapportage van relevante nieuws-gerelateerde artikelen zijn er 168 artikelen in print, en 355 online verschenen. Het museum is elke week van het jaar in het nieuws en er kan gesproken worden van een continue stroom aan berichtgeving.
De totale mediawaarde bedraagt € 841.790,-, waarvan € 434.820,- door printartikelen en € 406.969,- online wordt gegenereerd. Het geschatte totale bereik komt uit op 75.908.804 personen: 25.413.420 print en 50.495.384 online.

Social media
In 2017 is Museum Speelklok opnieuw gegroeid op social media. Zo kregen we er 500 nieuwe volgers op Facebook, 150 nieuwe volgers op Twitter en zo'n 400 nieuwe volgers op Instagram bij. Vooral op Instagram en Facebook werkt het museum steeds meer met korte filmpjes. Dit omdat in het verleden is gebleken

dat filmpjes over het algemeen meer respons opleveren dan afbeeldingen met tekst en de collectie van het museum zich uitstekend leent voor video-opnames. Facebook en Instagram zijn de belangrijkste social-media-kanalen van het museum.

6. COMMERCIËLE ACTIVITEITEN

De vaste bezetting in combinatie met de flexibele inzet van oproepkrachten tijdens drukke momenten zorgden voor een constante kwaliteit en een gastvrije ontvangst die merkbaar werd gewaardeerd door de bezoekers.

6.1 Museumcafé

Ook in 2017 heeft de continuïteit in het café zich doorgezet. Met de huidige bezetting en het gerealiseerde bezoekersaantal is de servicegraad nog steeds goed op niveau.
Door de stijging van het bezoekersaantal is de omzet van het café ook gestegen. De gemiddelde omzet per bezoeker is heel licht gestegen (€ 1,50 per bezoeker ten opzichte van € 1,48 begroot).
Ook het assortiment wordt steeds aangepast. Met name de 'combideal' van koffie met taart naar keuze is een succes. Vanaf 2017 zijn de prijzen van dranken en voedsel marktconform aangepast.

6.2 Museumwinkel

Door het gevarieerde assortiment dat inspeelt op de wisselende tentoonstellingen wordt de winkel na bezoek(of bij groepen toeristen voorafgaand aan het bezoek) aan het museum druk bezocht. De begrote besteding per bezoeker is in 2017 gehaald (€ 0,99 per bezoeker ten opzichte van € 0,93 begroot) en is daarmee exact gelijk gebleven aan de besteding in 2016.

6.3 Verhuringen

In 2017 zijn er 61 commerciële verhuringen gerealiseerd. Dat heeft geresulteerd in een mooie omzet ruim boven begroting, zowel wat betreft de zaalhuur als de eigen horeca.
Naast een aantal jaarlijks terugkerende evenementen zijn er in 2017 ook huwelijksfeesten gegeven en was het museum zelfs trouwlocatie. Congresdiners, presentaties en kleine symposia in de Transeptzaal zijn in groten getale georganiseerd. Dankzij de economische groei is ook de congresmarkt weer op gang gekomen. Door de vruchtbare samenwerking met het Utrecht Convention Bureau (onderdeel van Utrecht Marketing) vond er in 2017 een aantal internationale congressen in Museum Speelklok plaats, zoals bijvoorbeeld het diner van het IASC congres (een congres over zelfbestuur, coöperatie en institutionele verandering) en de openingsborrel van het WASBE congres (Internationaal blaasinstrumentencongres).

Een bijzonder evenement was de Frits Netwerkborrel die in mei in het museum plaatsvond. Bij dit netwerk event verzamelden 400 young professionals zich op een vrijdag-avond in het museum om elkaar te ontmoeten en te dansen. Zowel het Middenschip en het Café zijn hiervoor gebruikt. Deze jonge doelgroep zou zonder dit evenement niet eerder in het museum zijn geweest.

Frits netwerkborrel

De keerzijde van het aantal evenementen is de veiligheid van de collectiestukken in het museum. Bij de voorbereidingen is het noodzakelijk de risico's en beheersbaarheid van het evenement goed in te schatten. Intensief overleg tussen de collectieafdeling en evenementenafdeling heeft in 2017 geleid tot gedragsregels voor huurders, medewerkers en cateraars.

7. SAMENWERKING

7.1 Samenwerkende Musea Utrecht

De vijf grote musea in Utrecht – Catharijne Convent, Centraal Museum, Museum Speelklok, Spoorwegmuseum, Universiteitsmuseum – de Domtoren en het Utrechts Archief hebben in 1993 de Stichting Samenwerkende Musea Utrecht opgericht waarbij de directies van de aangesloten organisaties het bestuur vormen. In het najaar van 2016 werd besloten om de functie van directeur op te heffen en de portefeuilles te verdelen over de bestuursleden. Museum Speelklok ontfermt zich sindsdien over de educatieve en maatschappelijke projecten.

Voor de educatieve projecten nam de directeur zitting in het bestuur van Stichting Cultuur en School in de functie van penningmeester. Vanuit de SUM werd Monique Warmer gevraagd om de rondleiders van de musea te trainen in de I Ask-methode (zie onder presentatie).

Vrijdag Museumdag ouderenproject

Voor de maatschappelijke projecten werd Elsbeth van der Vlist, werkzaam als oproepkracht bij Museum Speelklok, uitgeleend aan de SUM als coördinator maatschappelijke projecten. Zij heeft de ouderenprojecten – Vrijdag Museumdag en Museum Voor 1 Dag, beide gefinancierd door de Van Baaren Stichting – een nieuwe impuls gegeven.

Daarnaast heeft Museum Speelklok het initiatief genomen om een project te ontwikkelen voor blinden en slechtzienden; dit project *Tastbare Muziek* zal in 2018 worden uitgevoerd. Daarna zal een vergelijkbaar project door andere musea binnen SUM-verband worden opgezet.

Samen met Utrecht Marketing boog de SUM zich over de bereikbaarheid van de stad. Diverse malen werd overleg gevoerd met de Gemeente Utrecht over mogelijke oplossingen voor het laden/lossen en parkeren van de touringcars in de nabijheid van de musea. Met name voor de kwetsbare groepen zoals ouderen en kinderen is een uitstapplek vlakbij de musea van groot belang. Voor Museum Speelklok zou een toezegging van de Gemeente om bussen op het Janskerkhof te parkeren en het gebruik van de busbaan langs Tivoli toe te staan een groot verschil maken.

De SUM ontwikkelde een museumvisie voor de komende beleidsperiode met de titel *Waarde voor Utrecht.* Deze visie werd in het voorjaar van 2017 gepresenteerd aan Kees Diepeveen en Hans van Soelen.

Hoofdpunten uit deze visie:

- het creëren van een aantrekkelijke culturele ontmoetingsplek
- meer bereik door krachtige partnerschappen
- maatschappelijke meerwaarde
- spraakmakende grotere projecten
- gezamenlijk depotbeheer

Het SUM nam deel aan het sectoroverleg 'Musea en beeldende kunst'', dat werd georganiseerd door Berenschot in opdracht van de gemeente. Een officiële schriftelijke reactie met aanmerkingen op de procedure en de inhoud van het concept-rapport is namens het SUM naar de Gemeente gestuurd.

7.2 Utrechts Muziekoverleg

Onder voorzitterschap van Frans Vreeke, directeur van TivoliVredenburg, vergaderde het Utrechts Muziek Overleg (UMO) maandelijks over actuele zaken. Het UMO is gestart als informeel overleg tussen organisaties die zich bezighouden met muziek, waaronder producerende instellingen, festivals en makers. Omdat het UMO een steeds belangrijker aanspreekpunt is voor de gemeente, is in 2017 een bestuur opgericht.
Ook in dit overleg was de sectoranalyse een belangrijk punt van aandacht. Het rapport van Berenschot werd uitgebreid besproken en er werd een gezamenlijke reactie gestuurd naar de gemeente.

7.3 Utrecht Marketing

Museum Speelklok heeft een individuele overeenkomst met Utrecht Marketing en maakt daarnaast deel uit van het contract dat de SUM heeft gesloten met Utrecht Marketing.
In 2017 ontving Museum Speelklok via Utrecht Marketing veel buitenlandse touroperators en journalisten. Zo bezocht in het voorjaar van 2017 onder andere een groep touroperators uit Zuid-Korea en een Chinese delegatie van zeven personen het museum. In het najaar ontving het museum onder andere een groep van acht Duitse touroperators, een groep Chinese touroperators en een overheidsdelegatie uit Taiwan.

7.4 Cultuur & School

Cultuur & School heeft als doel het optimaal koppelen van de vraag van de scholen aan het grootschalige, buiten de school georganiseerde cultuureducatieaanbod van de Utrechtse culturele instellingen, en daarbij de continuïteit en kwaliteit van het cultuureducatieaanbod te borgen.

In 2017 gingen er 1.152 scholieren via Cultuur en School naar Museum Speelklok. Ook heeft Cultuur & School Utrecht een kwaliteitskader opgesteld, waarbij met name de mate waarin de educatieve programma's van de culturele instellingen aansluiten op de kerndoelen en tussendoelen van het onderwijs en de belevingswereld van leerlingen een grote rol spelen.

Sneak preview voor leerkrachten

Op 17 april werd een Sneak Preview georganiseerd in Museum Speelklok om leerkrachten kennis te laten maken met het culturele aanbod voor het jaar erop en om leerkrachten en educatoren met elkaar in contact te brengen.

7.5 BankGiro Loterij

Museum Speelklok werkt al vele jaren succesvol samen met de BankGiro Loterij. Het museum is sinds 2006 beneficiënt en ontving in 2017 een bijdrage van €200.000. Met deze schenking heeft de BankGiro Loterij bijgedragen aan de verwerving van nieuwe collectiestukken, waaronder de Eroïca, en de grote restauratieprojecten zoals restauratie van de Double Tino en de Fotoplayer.
Via geoormerkt werven ontving het museum nog een extra bijdrage van €45.482 waarvan we € 24.610 investeren in een nieuwe campagne voor geoormerkt werven.

8. ORGANISATIE

Het bestuur van het museum bestaat uit één persoon: de directeur. Deze legt minimaal vijf maal per jaar tijdens een vergadering verantwoording af aan de Raad van Toezicht, bestaande uit vijf of zes leden. Grote strategische beslissingen en uitgaven boven de € 25.000 worden tussentijds besproken en goedgekeurd. Voor elke vergadering worden een directieverslag, de financiële rapportage en eventuele additionele stukken toegestuurd. Het museum volgt de Code Cultural Governance, waarbij vooral veel wordt 'toegepast' en weinig 'uitgelegd' hoeft te worden, verwijzend naar het principe 'Pas toe of leg uit', dat bij de code hoort. In de vergadering van 29 november stond de Code Cultural Governance op de agenda.

De Raad van Toezicht heeft als taak om toezicht te houden op de algemene gang van zaken in het museum. De Raad van Toezicht grijpt zo nodig in en staat de directeur met raad terzijde. De Raad van Toezicht richt zich bij de vervulling van zijn taak op het belang van het museum en weegt daarbij de belangen af van de bij het museum betrokkenen. De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn eigen functioneren. Leden van de Raad van Toezicht ontvangen voor de uitoefening van hun functie geen beloning.

In 2017 vergaderde de Raad van Toezicht vijf maal. Naast de financiële zaken, zoals de begroting en de jaarrekening, stonden ook de plannen voor de grote tentoonstelling in 2018 en het nieuwe pensioencontract op de agenda. Bovendien vond een brainstormsessie plaats over de lange termijn visie ten aanzien van de positionering van het museum.

Saskia van Dockum is per 27 juni 2017 lid geworden van de Raad van Toezicht.

Met ingang van 2012 is de maximale zittingstermijn 9 jaar, bestaande uit 3 termijnen van 3 jaar. Niki van Wijk is per 29 november 2017 afgetreden; van haar is tijdens de vergadering van 29 november afscheid genomen. De vacature zal in 2018 worden ingevuld.

De samenstelling van de Raad van Toezicht per 31 december 2017 was als volgt: (datum 1e benoeming, jaar aftreden).

- De heer J.W. Baud, Voorzitter 19-01-2011, 2018
- De heer M.G. Bierman 30-11-2015, 2024
- Mevr. S.G. van Dockum 27-06-2017, 2026
- Mevr. C. Jager 25-06-2015, 2024
- Vacature

9. PERSONEEL

Het museum volgt voor de meeste functies de Museum CAO voor haar werknemers, inclusief de directie. Het aantal vaste museummedewerkers per 31 december 2017 uitgedrukt in FTE's bedroeg 20,6 (2016=20,8). Het museum werkt daarnaast zowel binnen als buiten reguliere openingstijden (tijdens verhuringen) met oproepkrachten die werkzaam zijn bij de algemene dienst, als rondleider of als huismeester.

Personeelsmutaties

Kiona van Rooijen is in januari in dienst getreden t.b.v. de registratie van de collectie.

Akkie Groen is in augustus aangesteld als projectmanager van de Robottentoonstelling.

Tijdens het zwangerschapsverlof van Lisette Biere kwam Fleur Kronenberg de afdeling Marketing versterken.

Ruben Timmer trad in november uit dienst na afronding van het project *Expert Meeting 2017.*

Elsbeth van der Vlist is in oktober tijdelijk in dienst getreden als coördinator van het project *Tastbare Muziek* voor blinden en slechtzienden.

Bruno van den Berg werd ingehuurd om werkzaamheden te verrichten op het gebied van technische realisatie en evenementondersteuning. En Dave Stoker werd ingehuurd voor ondersteuning van de huishoudelijke dienst.

Bij de collectie-afdeling werkten drie vrijwilligers: Hans van den Berg, Huub Corsius en Harry van Someren.

Ook in 2017 liepen er op verschillende afdelingen studenten stage. Op de afdeling Presentatie & Educatie liep Néré Saouadogo stage. In het restauratie-atelier volgde Tristan Budel een stage in het kader van zijn opleiding tot meubelmaker en Lois Tonen volgde een stage in het kader van de opleiding tot klokkenmaker.

Interne communicatie

Door middel van een interne nieuwsbrief wordt het personeel van het museum op de hoogte gebracht van de lopende zaken. Deze interne nieuwsbrief wordt maandelijks verstrekt aan alle personeelsleden, het bestuur van de Stichting Vrienden van Museum Speelklok en aan de Raad van Toezicht. Twee tot drie keer per jaar wordt er een personeelsbijeenkomst georganiseerd om met elkaar in gesprek te gaan over o.a. beleid en lopende projecten. In 2017 stonden de personeelsbijeenkomsten in het teken van de workshop 'Cultuur', de contracten voor de oproepkrachten en het project *Robots Love Music*.

Voor zeer dringende zaken verstuurt de directeur een apart e-mailbericht. Daarnaast worden er actuele berichten en bezoekerscijfers door collega's gedeeld via het interne communicatiesysteem Speakap.

Personeelsvertegenwoordiging
In 2014 is er een personeelsvertegenwoordiging (PVT) ingesteld. In 2017 waren de volgende personeelsleden lid: Wanda Frowijn- Consten (voorzitter), Jan Kees Kuijs en Marieke Lefeber-Morsman namens het vaste personeel en Lasse Hartman namens de oproepkrachten. Eind 2017 verliet Lasse Hartman de PVT; Meghan Keereweer nam zijn rol over. Periodiek vindt er overleg plaats tussen directie en de PVT en eenmaal per jaar met een lid van de Raad van Toezicht.

Cultuur workshop
Onder leiding van de Brown Paper Company vond voor alle medewerkers op 16 januari een workshop plaats over de cultuur binnen Museum Speelklok met als doel om de werksfeer te verbeteren. Vrijwel alle vaste medewerkers en een tiental oproepkrachten waren daarbij aanwezig. De belangrijkste verbeterpunten waren: taken en verantwoordelijkheden beter inzichtelijk maken, elkaar aanspreken op negatief gedrag, eigenaarschap bevorderen, eenmaal genomen besluiten respecteren en opvolgen. Naar aanleiding van de resultaten en aanbevelingen is voor iedereen inzichtelijk gemaakt hoe de communicatielijnen binnen het museum lopen en welke medewerkers verantwoordelijk zijn voor een activiteit of procedure binnen het museum. Dit overzicht wordt jaarlijks bijgewerkt en maakt onderdeel uit van een handboek dat alle nieuwe medewerkers bij hun aantreden krijgen.

Om te zorgen dat het gewenste gedrag door de leidinggevenden goed wordt begeleid en er een effectieve besluitvorming plaatsvindt, werden er voor het managementteam vervolgens op 23 januari en 6 februari twee workshops georganiseerd in het kantoor van de Brown Paper Company. Met name de praktische handreikingen voor het besluitvormingsproces – van de samenstelling van het team, het benoemen van de rollen tot het opvolgen van de besluiten – zorgden voor verbetering.

In 2018 zal een evaluatiemoment worden georganiseerd voor alle medewerkers.

De personeelssamenstelling
Per 31 december 2017 was deze als volgt.

Mevrouw L. (Linda) van Beek	Zelfstandig werkend horeca medewerkster
De heer J.H. (Hans) van den Berg	Vrijwilliger
De heer P.J. (Peter) van den Berg	Assistent-Restaurator
Mevrouw L.M. (Lisette) Biere	Hoofd Marketing & Communicatie
Mevrouw drs. E. (Ebelin) Boswinkel	Hoofd Presentatie & Educatie
Mevrouw K.C. (Connie) van Bruggen-van den Hoek	Hoofd Financiën & Personeelszaken
De heer H.A. (Huub) Corsius	Vrijwilliger
Mevrouw drs. M.H. (Marian) van Dijk	Directeur
De heer B.L. (Bart) Doornbusch	Medewerker Commerciële Verhuur
Mevrouw W.A.M. (Wanda) Frowijn-Consten	Medewerkster Administratie
De heer A.H. (Alberic) Godderis	Restaurator
Mevrouw A. (Akkie) Groen	Projectmanager tentoonstelling Robot
Mevrouw V.R. (Rosalie) Hazeleger	Medewerkster Marketing

De heer J.K.R.M (Jan Kees) Kuijs	Medewerker Presentatie & Educatie
Mevrouw F.A.S. (Friedell) ten Holt-Derksen	Restaurator
Mevrouw drs. A.S. (Anne-Sophie) van Leeuwen	Hoofd Collecties
Mevrouw M. (Marieke) Lefeber-Morsman MA	Conservator
De heer F. (Fady) Mansour	Floormanager
De heer M. (Martin) Paris	Restaurator
Mevrouw J. (Hanny) van Rooyen-Veerman	Medewerkster huishoudelijke dienst
Mevrouw K.J. (Kiona) van Rooijen	Medewerker Collectieregistratie
De heer E.G. (Erwin) Roubal	Restaurator
De heer J.K. (Jan Kees) de Ruijter	Specialist Mechanische Muziek & Arrangeur
Mevrouw C.P.D. (Carolina) Schoeman-Deisz	Medewerkster Algemene Dienst
De heer G.J. (Gert Jan) Schoutsen	Medewerker Technische Realisatie
De heer H. (Harry) van Someren	Vrijwilliger
Mevrouw C.M. (Christina) Vilters	Medewerkster Algemene Dienst
Mevrouw H.E. (Elsbeth) van der Vlist	Coördinator Maatschappelijke Projecten
Mevrouw J.H. (Joline) Wijnands-Stoffel	Coördinator Presentatie & Educatie
De heer C.P. (Stan) van Zadelhof	Hoofd Bedrijfsvoering

10. GEBOUWEN

Museum Speelklok huurt het gebouw van de Buurkerk van de Gemeente Utrecht met daarbij de afspraak dat het museum het beheer over het gebouw voert. Daarnaast huurt het museum de atelierruimte aan de Lichte Gaard en een depotruimte van de Stichting Vrienden. In afwachting van een structurele oplossing is een grote verzameling pianolarollen tijdelijk elders opgeslagen.

Onderhoud

In 2017 zijn de laatste noodzakelijke werkzaamheden voor groot onderhoud in de lopende BRIM-periode uitgevoerd. Het in 2016 uitgestelde schilderwerk is in 2017 uitgevoerd (zowel de kosterswoning als de Buurkerk). Omdat het onderhoud van de kerk nu volledig op peil is en het pand in prima staat verkeert, is besloten de volgende BRIM periode door te schuiven naar 2019 – 2024.

In 2017 zijn maandelijkse controle van de museumzalen en algemene ruimtes zoals het café en het middenschip ingevoerd. De geconstateerde gebreken van zowel technische installaties (verlichting, kennisbank, geluidsdemo’s, beamers) als tentoonstellingsmaterialen (working models, geitenklok, vitrines) en gebouw (vloeren, tafels, balies, muren etc.) worden op een overzicht geplaatst om een voor een aangepakt te worden. Dit alles moet leiden tot een presentatie die er verzorgd uitziet en waarvan de bezoeker mag verwachten dat alles werkt zoals bedoeld is.

Brandmeldcentrale
Begin 2017 is de installatie van de nieuwe brandmeldcentrale afgerond. Tijdens de daarop volgende certificering bleek dat de vluchtroute via de toren voorzien moet zijn van rookdetectie. Dit onverwachte restpunt zal in 2018 uitgevoerd worden om na de herkeuring alsnog een certificeringsrapport te ontvangen.

Integraal Veiligheidsplan
Met behulp van een bijdrage van het Mondriaanfonds is de uitbreiding van de veiligheid in het museum voortgezet. De sluiswerking aan de achterzijde van het pand (dit bemoeilijkt een indringer verder in het museum door te dringen) is hersteld. De jaarlijkse BHV ontruimingsoefening is in aanwezigheid van een groot aantal personeelsleden in november georganiseerd. De geconstateerde minpunten (zoals mobiele communicatie bij een ontruiming) zijn opgepakt. Daarnaast zal een in-company training klimaatbeheer voor de hele organisatie starten. Op dit punt is een grote behoefte aan kennis.

11. STICHTING VRIENDEN MUSEUM SPEELKLOK

Doelstelling
De Stichting Vrienden van Museum Speelklok ("Stichting Vrienden") ondersteunt het Museum Speelklok ("Museum") door het bijeenbrengen van gelden voor de aankoop, restauratie en tentoonstelling van collectiestukken en andere materialen ten dienste van het Museum en voorts middels financiële ondersteuning van het Museum in brede zin. Stichting Vrienden betrekt derden bij de activiteiten van Stichting Vrienden met betrekking tot het Museum en onderhoudt contacten met hen die Stichting Vrienden in financiële zin steunen ("Vrienden") bij diverse gelegenheden.

Op 31 december had de Stichting Vrienden 54 betalende ondernemersvrienden en 241 particuliere vrienden, inclusief de 'Vrienden voor het leven'.
Bart Doornbusch is coördinator en combineert deze functie voor de Stichting Vrienden met zijn werk voor het Museum.

Activiteiten
Op 11 mei is een lezing georganiseerd over Zuster Bertken en aansluitend een concert. Hiervoor zijn ook alle vrienden uitgenodigd. Op 23 september vond een bijzonder concert plaats, georganiseerd in samenwerking met de Stichting Appeltaartconcerten voor de Vrienden van beide organisaties. Daarbij werd repertoire afwisselend door echte muzikanten en door de mechanische instrumenten van Museum Speelklok gespeeld.

Glennis Grace

Ondernemersborrel
Op 21 september vond weer een ondernemersborrel plaats. Hier heeft directeur Utrecht Marketing, Rijk van Ark, gesproken over de toename van het toerisme in Utrecht en de gevolgen daarvan voor de stad. Mede door de aanwezigheid van leden van de Utrechtse Ondernemers Sociëteit en leden van Het Fluwelen Handvat was de opkomst tijdens deze borrel groot.

Utrecht Diner
Voor de werving van nieuwe ondernemersvrienden is het jaarlijkse Utrecht Diner een belangrijk middel. We waren dan ook zeer verheugd dat bij de vierde editie van 11 november 2017 een recordaantal van 233 gasten verwelkomd mocht worden. Ook dit jaar heeft het aantal deelnemende bedrijven weer een groei laten zien. Er werd een zeer feestelijke avond georganiseerd. De gasten namen deel aan een mooi diner dat eindigde in een optreden door zangeres Glennis Grace. Hier werd direct op gedanst en de dansavond vervolgde in de Danszaal met muziek door een DJ. Tijdens het diner werd een veiling georganiseerd met 19 veiling items die geheel om niet ter beschikking zijn gesteld. De opbrengst van de veiling onder leiding van Jan Wolter van den Berg zal in 2018 aangewend worden voor de opdracht aan beeldend kunstenaar Charles Morgan. Hij zal een bewegend kunstwerk maken dat bij de hoofdingang van het museum geplaatst wordt om de zichtbaarheid aan de Steenweg te vergroten.

Utrecht Diner Museum Speelklok

Wijzer Werven
Eind 2017 heeft het museum, in samenwerking met de Stichting Appeltaartconcerten, deelgenomen aan het traject Wijzer Werven, gefinancierd door het ministerie van OC&W. Het doel hiervan was om meer kennis op te doen met betrekking tot het werven van externe financiële middelen (bedrijven en particulieren). Met name op het gebied van de werving van particuliere vrienden zien wij het meeste potentieel. In 2018 zal hier dan ook een vervolg aan gegeven worden.

Financieel verslag
De liquiditeitspositie is verbeterd, wat vooral het gevolg is van het groeiend succes van het Utrecht Diner. De Stichting Vrienden heeft het museum ook in 2017 ondersteund met een financiële bijdrage voor de tentoonstelling Vieze liedjes op deftige speelklokken en de tentoonstelling Selfie Automaton. Daarnaast is het drukken van het proefschrift ten behoeve van de promotie van conservator Marieke Lefeber gefinancierd vanuit het Haspels fonds.

Bestuurssamenstelling 2017
De samenstelling van het bestuur was per ultimo 2017 als volgt:

Mevrouw F.Th.H. van Loon-Vercauteren	Voorzitter
De heer H. ter Linden	Secretaris
De heer E. van Dinther	Penningmeester
Mevrouw D. Verdijk	Lid
De heer J. Smalbroek	Lid

Patricia van den Broek is uit het bestuur getreden.

Plan 2018
Voor het jaar 2018 heeft Stichting Vrienden zich als doel gesteld om zich te richten op de werving van nieuwe vrienden.

Sandra van Loon-Vercauteren, voorzitter

Ondernemersvrienden
Administratieve & Fiscale Dienstverlening BV
Arval Benelux
ASR
Barkey Wolf & Sprong Bedrijfshuisvesting
Barlavento B.V.
Benthem en Keulen, Van
Bot Wijn en koffie
Bytech
Cafe Orloff Utrecht
Caron real estate and development
Circumflex Automatisering
Coffeng Management
De Regelaar
Droste De Vries Makelaars BV
Drukkerij Libertas
D2 Projectparket BV
Evhana Beheer bv
Fairwood b.v.
Finac
Food Jazz & DJ's
Gitz Vastgoedmanagement
Grifhorst
Handelsbanken
Hanssen Spronk Familierecht
Huisartspraktijk Verdijk
Huyser Properties b.v.
Kersten B.V.
Kompleet, Robbie
Lisman en Lisman B.V.
Marree Dijxhoorn Advocaten B.V.
Milestone Advocaten
New Tailor
Odenwald Organic BV
Park Advocaten
Pesco Trading BV
Rabobank Utrecht
Roberto Gelato
R.P.V. Geerlings BV
Rrook
SHV Holdings N.V.
Somerset Real Estate
Stichting Vrouw Holle
Thuja Capital, THUJA
Unifore Real Estate
Utrechtse Schade Advocaten
Van Beek Partners vastgoedbelegging BV
Van Den Berg Schildersbedrijf Utrecht BV
Van Diepen Van der Kroef Advocaten
Van Grafhorst Notarissen
Van Hoogevest Architecten BV
Van Luin Assurantien Group B.V.

Vision Direct
Waal Beheer, De
Wijn en Stael Advocaten
Xantèr
Schildersbedrijf Hoogstraten Haarzuilens BV

12. VERSLAG VAN DE RAAD VAN TOEZICHT

De Raad van Toezicht kijkt met plezier terug op een inspirerend jaar. Zij is verheugd dat de positie van het museum op zoveel fronten is verstevigd. Niet alleen passeerde Museum Speelklok de grens van 100.000 bezoekers, ook de eigen inkomsten zijn opnieuw gestegen waardoor het museum het jaar 2017 afsluit met een positief resultaat. Daarbij heeft het museum een duidelijke, actuele koers die door de buitenwereld wordt gezien en gewaardeerd.

Het museum verbindt zich steeds meer met de stad door samenwerkingen aan te gaan rond bestaande festivals en nieuwe activiteiten. Voor het in 2018 geplande robotproject hebben bovendien (inter)nationale universiteiten zich verbonden met het museum. Daarnaast vergroot het museum zijn toegankelijkheid door zich bijvoorbeeld actief in te zetten voor mensen die visueel gehandicapt zijn.

Dat de nieuwe energie in het museum ook daarbuiten wordt opgemerkt, blijkt uit het feit dat een groot aantal fondsen de plannen van Museum Speelklok steunt. Daarbij is zeker ook de steun van de Stichting Vrienden onontbeerlijk. De Raad heeft veel waardering voor de inzet van de medewerkers en bewondert het feit dat er met een relatief kleine staf zoveel goede resultaten worden behaald.

Jan Willem Baud, voorzitter